

Bezuidenhoutseweg 60, 2594 AW 's-Gravenhage
Postbus 90525, 2509 LM 's-Gravenhage
Telefoon (070) 3 499 740
E-mailadres: info@vcp.nl
Website: www.vcp.nl

Aan de voorzitter en de leden van de
Vaste Commissie voor Sociale Zaken en
Werkgelegenheid in de
Tweede Kamer der Staten-Generaal

Per e-mail aan: cie.szw@tweedekamer.nl

's-Gravenhage, 8 mei 2024
NvH/sp/corsp/004

Betreft: VCP-inbreng ten behoeve van het commissiedebat Participatiewet d.d. 14 mei 2024

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie SZW,

De Vakcentrale voor Professionals (VCP) wil u voor het commissiedebat Participatiewet op dinsdag 14 mei a.s. een aantal aandachtspunten meegeven.

Fundamentele verbeteringen nodig

De Participatiewet biedt mensen onvoldoende perspectief. De uitstroom naar duurzaam werk is laag, de ondersteuning schiet tekort, het lukt mensen vaak niet om rond te komen en mensen worden veelal benaderd vanuit wantrouwen. Dit blijkt ook uit verschillende onderzoeken.¹ De VCP pleit daarom, met verschillende andere organisaties, voor een fundamentele wijziging van de Participatiewet en heeft een [manifest](#) uitgebracht met verschillende voorstellen om de wet fundamenteel te verbeteren.

In 2022 is gestart met het programma Participatiewet in balans, waarin in 3 sporen aan oplossingen wordt gewerkt. In spoor 1 zijn concrete maatregelen voorgesteld om de huidige wet te verbeteren. In het 2e spoor staat een fundamentele herziening centraal en in spoor 3 is gestart met het verbeteren van de uitvoering van de huidige wet.

Volgens de VCP is het wetsvoorstel Participatiewet in Balans van demissionair minister Schouten voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen een belangrijke stap om de Participatiewet te verbeteren. De VCP onderschrijft het uitgangspunt van het kabinet door de mens centraal te zetten en uit te gaan van vertrouwen. Een aantal maatregelen die worden genomen, is volgens de VCP in de goede richting, zoals een vrijstelling voor giften, het eenvoudiger maken om naast de uitkering te werken, meer ruimte om mantelzorg te kunnen verlenen en herziening van het sanctiebeleid. De VCP heeft ook zorgen bij een aantal maatregelen zoals de participatieplicht, en het voorstel biedt te weinig perspectief voor mensen met een medische urenbeperking. Voor een uitgebreide reactie op het wetsvoorstel verwijs ik u naar de [reactie](#) van de VCP op de internetconsultatie.

De VCP ziet dit wetsvoorstel als een stap om op korte termijn verbeteringen aan te brengen en verlichting te bieden voor mensen met een bijstandsuitkering, maar er is meer nodig. In een gezamenlijk [manifest](#) worden maatregelen voorgesteld om de wet fundamenteel te verbeteren op verschillende onderdelen. De conclusie van de commissie Sociaal Minimum² is helder: een forse verhoging van het sociaal minimum is nodig. Leven met de constante stress door geldtekort gaat ten koste van de lichamelijke en mentale gezondheid van mensen én van hun eigenwaarde, aldus de commissie. De urgentie is groot. De VCP roept dan ook op om vaart te maken met het tweede spoor door echt fundamentele verbeteringen aan te brengen en daar de bestaande rapporten en het manifest bij te betrekken.

¹ O.a. Sociaal Cultureel Planbureau, eidevaluatie van de Participatiewet, 2019 en een brede blik op bijstand 2021, Optimistic, Muzus, Stimulansz, Eindrapport UWV-subsidie, 2021 en de Nationale Ombudsman, de overheid moet vertrouwen terugwinnen, 2021.

² Commissie Sociaal Minimum, Een zeker Bestaan. Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum:

<https://open.overheid.nl/documenten/a434ffdd-2aca-4a04-846e-127f3b62d525/file>.

Samen laten wij de stem van professionals horen.

Garandeer bestaanszekerheid voor mensen met een beperking

Mensen die niet zelfstandig het minimumloon kunnen verdienen en sinds de afsluiting in 2015 niet in de Wajong terecht kunnen, blijven levenslang afhankelijk van familie, een partner of van de Participatiewet (en alle bijbehorende strenge voorwaarden). De Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS)³ wijst er in haar rapport terecht op dat dit niet past bij het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. De Participatiewet is niet passend voor mensen met structurele of progressieve beperkingen, zo concludeert de commissie. Ondanks deze scherpe analyse zijn concrete oplossingsrichtingen uitgebleven en wordt verwezen naar het traject 'Participatiewet in balans'. Dat is een teleurstelling gezien de problemen waar mensen dagelijks mee geconfronteerd worden. De VCP wijst u op het eerdere [manifest](#) van de zogeheten Werkcoalitie⁴ met voorstellen om de bestaanszekerheid te vergroten en te komen tot een regeling die passend is voor mensen met structurele arbeidsbeperkingen. Zo wordt onder andere gepleit voor het schrappen van de partner- en vermogenstoets, het eenvoudiger maken van bijverdienen én om ervoor te zorgen dat wanneer iemand naar vermogen werkt, met inkomensondersteuning minimaal het functieloon ontvangt.

Verbeter de ondersteuning voor mensen met een arbeidsbeperking

De ondersteuning van werkenden met een beperking of chronische ziekte moet veel beter. Er is een groot tekort aan personeel in Nederland. Voorkomen moet worden dat mensen met een arbeidsbeperking onnodig aan de kant staan omdat zij niet de juiste begeleiding krijgen, terwijl zij wel graag willen en kunnen werken. Het is bewezen dat een goede jobcoach een essentiële rol speelt in het vinden en behouden van een passende baan voor mensen met een beperking. Helaas besteden veel gemeenten jobcoaching uit aan de goedkoopste partij, waardoor mensen zijn aangewezen op een coach die vaak niet gespecialiseerd is in hun specifieke hulpvraag. De VCP pleit dan ook voor meer eigen regie en vrijheid in de keuze van de ondersteuning.

Ook zien wij in de praktijk dat mensen verstrikt raken in het woud van voorzieningen en loketten in Nederland. Mensen met een beperking hebben geregeld passende ondersteuning nodig om werk te vinden en te behouden. Maar ze weten vaak niet bij wie ze voor ondersteuning moeten aankloppen. Daar komt nog bij, dat de ondersteuning per regeling of gemeente verschilt. Er moet meer oog zijn voor de vaak levensbrede hulpvraag die domeinoverstijgend is, zoals zorg, werk en wonen. Mensen moeten langs verschillende loketten en worden zo van het kastje naar de muur gestuurd. De VCP pleit dan ook voor één loket waar mensen terecht kunnen voor ondersteuning; de regionale werkcentra zijn daar een invulling van. Bij het aanbieden van begeleiding moet er beter gekeken worden naar de persoonlijke omstandigheden en voorkeur zodat mensen de regie over hun eigen leven behouden. Daarnaast dienen gemeenten de middelen te krijgen om te investeren in een integrale en levensbrede aanpak. Het is nodig de ondersteuning voor mensen met een arbeidsbeperking fors te verbeteren.

Beperk de enorme verschillen tussen gemeenten

Mensen zijn voor inkomensondersteuning steeds meer afhankelijk geworden van lokale regelingen. De verschillen tussen gemeenten zijn groot. Zoals de commissie Sociaal Minimum ook heeft geconstateerd, kan het soms honderden euro's per maand schelen, afhankelijk van waar iemand woont. Deze verschillen zijn volgens de VCP veel te groot. Ook zijn er enorme verschillen in de voorzieningen en ondersteuning tussen gemeenten. Met het breed offensief is gepoogd een stap te zetten om deze verschillen te verkleinen middels een modelverordening. De VCP heeft toen al aangegeven dat er meer nodig is om deze verschillen te verkleinen en pleit dan ook voor landelijke kaders zodat iedere persoon aanspraak kan maken op dezelfde inkomensondersteuning en voorzieningen met dezelfde kwaliteit. De commissie Sociaal Minimum stelt terecht dat er nu in gelijke gevallen sprake is van ongelijke behandeling omdat het recht op lokale regelingen en voorzieningen niet altijd juridisch afdwingbaar is.

Wij verzoeken u bovenstaande punten mee te nemen in het commissiedebat Participatiewet. Uiteraard zijn wij te allen tijde bereid de inhoud van deze brief nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Nic van Holstein
Voorzitter VCP

³ OCTAS, Toekomst van het Arbeidsongeschiktheidsstelsel, februari 2024: <https://open.overheid.nl/documenten/401f5bfb-08bf-44bf-8c61-5f2fe557f792/file>

⁴ De Werkcoalitie is een samenwerkingsverband en bestaat naast de VCP uit FNV, CNV, Stichting Studeren & Werken op Maat, Ieder(In), De Landelijke Cliëntenraad, Coalitie voor Inclusie, Wij staan op! en Mind.
Samen laten wij de stem van professionals horen.